

Nivågrupp ingen patentrösning

Av LILIAN ÖHRSTRÖM

— Man måste börja på samma nivå som eleven!

För matematikläraren Fredrik Westman i Sävarskolan norr om Umeå betyder det att eleverna vinner på att delas upp i olika nivågrupper.

De svaga eleverna får chansen att i lugn och ro komma i kapp. De snabbaste kan koncentrera sig på nya svårigheter. Båda blir vinnare.

DN berättade i måndagens tidning om hur eleverna i Sävar delas upp i fyra nivågrupper, där såväl de svagaste som de snabbaste blir bättre än i övriga landet. Det visar standardprovresultaten.

Men när Fredrik Westman undervisar i NO skulle han inte drömma om att dela upp klassen i olika nivåer. Den tanken är också främmande för hans kollega, svensk- och SO-läraren Jan Mikaelsson. I många år har de arbetat i samma skola och haft långa och ingående resonemang om undervisningen.

— Här i Umeå ligger vi nog 20 år före i debatten, vill de hävda. Man kan inte förenkla frågan och säga att det antingen ska vara en sammanhållen skola eller en nivågrupperad. Det går med både och.

Grundsyn

Här sitter två lärare och talar med lika starkt engagemang om sina elever, om sin uppgift som lärare. Båda har lustigt nog exakt likadana glasögon. Man kan se det symboliskt. De har båda samma grundsyn. Trots det kan de lösa undervisningen olika.

Fredrik Westman har undvikit den minsta gemensamma nämnarens princip i sin matematikundervisning. Att lotsa de svagaste förbi svårigheterna och sätta extrauppgifter i händerna på de snabbaste medan genomgången vid tavlan låg någonstans i mitten visade sig inte fungera. I varje fall inte för de sämsta och de bästa. Och det är inte tillfredsställande för en lärare som tror på elevernas inneboende resurser.

— Att hålla ihop klassen och låta de svagaste gå ifrån till speciallärare fungerade inte heller. Just dessa elever behöver ha samma lärare hela tiden, säger Fredrik Westman.

Av den anledningen tror han inte mycket på det så kallade GEM-projektet, där 18 skolklasser i Sverige deltar i ett försök

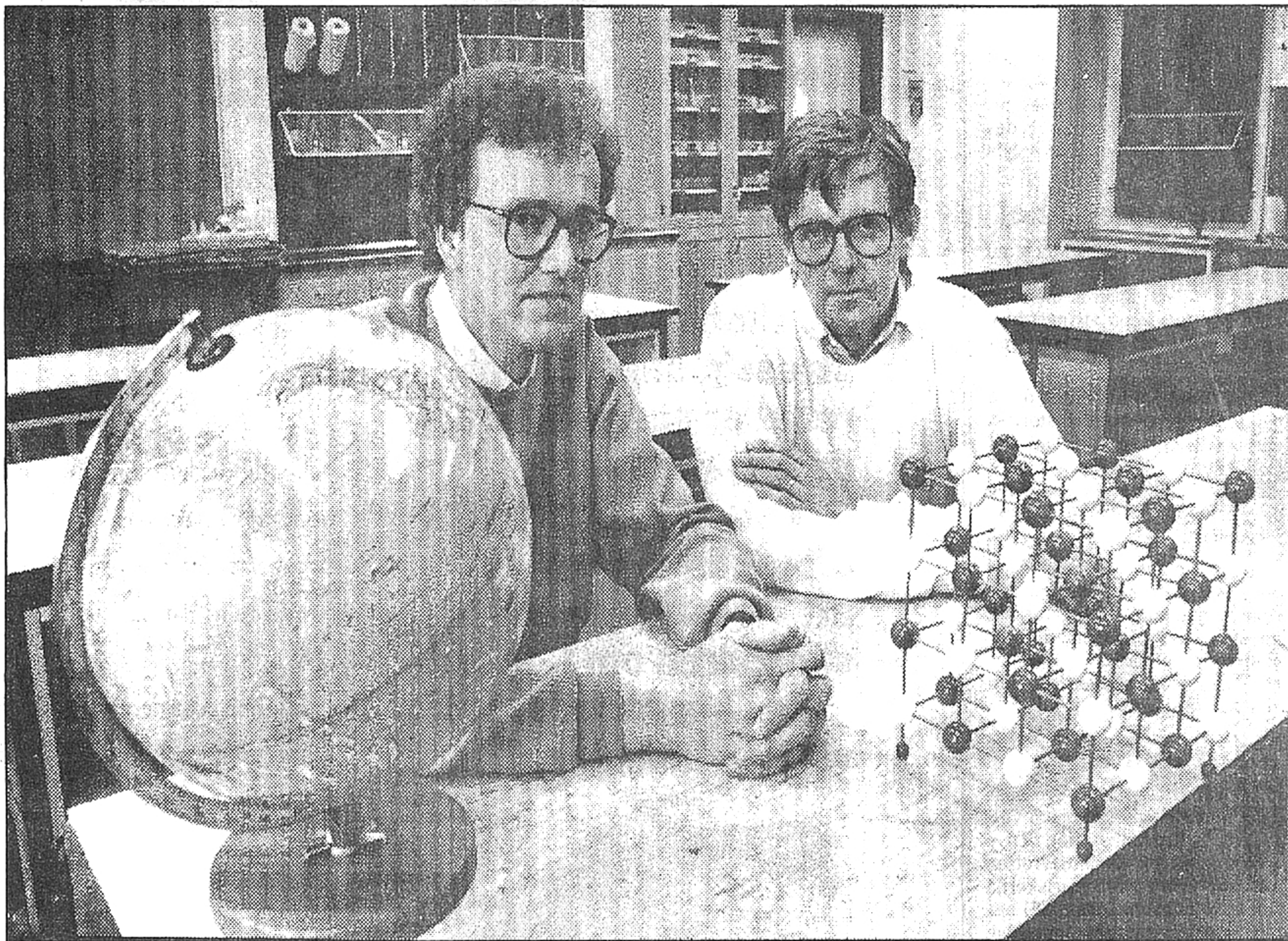

Foto: ANDERS WIKLUND

— Om man nivågrupperar hela högstadiet, placerar begåvningarna för sig, så bygger man in vansinniga värderingar i skolan säger lärarna Jan Mikaelsson och Fredrik Westman.

med nivågruppering i matematik och engelska. Resultaten från dessa försök verkar visa att de svagpresterande bara blir sämre.

— De gör alldeles fel när dessa elever får sitta två timmar i allmän grupp, två timmar i speciell nivågrupp och sen tillbaka två timmar i allmän grupp igen. De svaga kastas fram och åter och får inte starta från början, säger han.

Och varför man över huvud taget ska nivågruppera i engelska kan varken han eller Jan Mikaelsson förstå.

— Matematik är ett trappstegspråk, där tänkandet är mer lagbundet. Där kunskapen byggs på att man passerat de tidigare stegen.

— I svenska och andra språk handlar det inte bara om formsaker. Det handlar om innehållet, allt det som eleven bär med sig. Det handlar mer om att hitta nycklar som öppnar till den egna förmågan än att låta eleven läsa

sig fast i en nivå. En nyckel ligger i elevernas eget språk, säger Jan Mikaelsson.

Tänka högt

Läroböcker med nivågrupperade texter tror varken han eller Fredrik Westman på.

— Den tanken fungerar bara för papegojkunskaperna, mönsterkunskaper som inte är relaterade till förmågan att läsa och minnas, säger de.

Men nog behövs väl fasta kunskaper också i svenska språket?

— Jo, men de ska ha sin rätta plats. Svenska handlar inte bara om grammatik. Eleverna är fulla av tankar. Tanken finns men stegget till att fästa den på papper har varit svårt. Grammatiken har hämmat många.

Precis som Fredrik i matematik vill få sina elever att tänka högt så att han förstår vad de gör för fel, vill också Jan få sina elever att våga tänka högt. Att tala

och upptäcka att de har en plats i gruppen. Upptäcka att det de har att komma med har ett värde. Och då, när de vågar uttrycka sig muntligt och skriftligt, kan han ge dem krockar att hänga upp formella kunskaper på.

— Tanken på nivågruppering i svenska är en självmotsägelse, säger han. Tänk dig en grupp elever med ungefär likadana kunskaper, samhällsvärderingar, bakgrund! Det är variationen som är rikedom, som utvecklar.

Intresse

Så resonerar också Fredrik Westman när det gäller NO-ämnet. DN är med när en klass har ett prov i NO. Alla kommer att få alla rätt. Syftet är inte att gruppera eleverna utan att de ska upptäcka sin miljö och att NO både är roligt och användbart.

— Samhället förändras så snabbt. Att väcka intresse för NO

är viktigare än att de har formella kunskaper som kanske är förlagade om tio år. Att lära eleverna hur de ska skydda sig mot gifter i miljön och hur de kan påverka miljön ger dem en känsla av att kunskap är makt.

Den känslan har han lyckats med. När DN är där ställs vi inför frågan:

— Varför skriver ni på blekt papper, när oblekt har alla fördelar? undrar de. Och jag lovar att ta frågan med mig tillbaka till det företag där jag är anställd.

— Kunskap är viktigt, säger de båda lärarna på Sävarskolan. Men det är engagemanget och sättet att förmedla kunskapen som är viktigast.

— Och engagemang lönar sig. Inte så att vi får mer betalt (fast ibland har vi funderat på att gå ut och sälja oss på den privata marknaden med löftet: Vi erbjuder engagerad undervisning. Belöningen är elevernas respo-